Länsstyrelsen Stockholm

YTTRANDE

Datum
2022-10-17

Ärendebeteckning
101-34683-2022

Regeringskansliet
Infrastrukturdepartementet

Remiss av rapporten Arlanda flygplats – en plan för framtiden

Er beteckning: Dnr 2022/01350

Samlad bedömning

Arlanda är navet i det svenska flygplatssystemet och spelar en avgörande roll för Stockholms och Sveriges internationella tillgänglighet. En modern, välfungerade och uppkopplad flygplats i huvudstadsregionen är av betydelse för hela Sverige. Arlanda kommer också få större betydelse för den samhällsviktiga luftfarten och totalförsvaret när Bromma flygplats läggs ned. Mot den bakgrunden är det nödvändigt att ge Arlanda goda förutsättningar för fortsatt utveckling och förstärkt kapacitet i linje med utredarens förslag. Länsstyrelsen vill betona vikten av att tillsätta en ”flygbränslekommission” enligt utredarens förslag, för att säkra tillgången till fossilfritt flygbränsle på ett sådant sätt så att klimatmålen kan nås.

Synpunkter på allmänna utgångspunkter i utredningen

Arlanda en förutsättning för nationell och internationell tillgänglighet

För en huvudstadsregion med ett kunskapsintensivt näringsliv är direktlänkar till omvärlden en viktig förutsättning för fortsatt kunskapsutbyte, innovation och konkurrenskraft. I det avseendet spelar Arlanda flygplats en avgörande roll. I ett scenario där Arlanda flygplats inte längre har tillräcklig kapacitet att möta efterfrågan på resor till och från Stockholm begränsas tillgängligheten till Sveriges huvudstad. Det hämmar den ekonomiska aktiviteten och Stockholm som tillväxtmotor stannar av. Omvärldslänkarna är inte bara betydelsefulla för huvudstadsregionen. Även för de industrisatsningar som sker i norra Sverige är omvärlds-länkarna genom Arlanda en viktig förutsättning för att hävda sig i en internationell konkurrens och attrahera såväl arbetskraft som ytterligare investeringar. En modern, välfungerade och uppkopplad flygplats i huvudstadsregionen är därför av betydelse för hela Sverige. Arlanda kommer också få större betydelse för den samhällsviktiga luftfarten och totalförsvaret när Bromma flygplats läggs ned. Mot den bakgrunden är det nödvändigt att ge Arlanda goda förutsättningar för fortsatt utveckling och förstärkt kapacitet i linje med utredarens förslag. I detta ligger inte bara goda länkar till omvärlden utan även möjligheterna att ta sig till och från flygplatsen. Inte minst för över-dagen-resenärer som värdesätter korta ledtider från dess att flygplanet landat till dess man tagit sig till sin anslutningsresa och vidare till sin målpunkt.

Postadress
Länsstyrelsen Stockholm
Box 22067
104 22 Stockholm

Besöksadress
Regeringsgatan 66

Telefon
010-223 10 00
Fax
010-223 11 10

E-post/webbplats
stockholm@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Synpunkter på utredarens förslag till åtgärder

Nedan följer synpunkter på utredarens åtgärdsförslag. Länsstyrelsen kommenterar främst de förslag som på något sätt berör vår verksamhet och vårt generella uppdrag.

Arlandaförhandling respektive Brommaförhandling

Utredarens förslag

- *Regeringen bör ta initiativ till en Arlandaförhandling. I förhandlingen bör berörda kommuner och regioner, Swedavia och Trafikverket delta. Inriktningen för förhandlingen bör vara att lägga grunden för byggande av ny infrastruktur, bättre kollektiva transporter, ökat bostadsbyggande och en större arbetsmarknad.*

- *Regeringen bör ta initiativ till en förhandling mellan staten och Stockholms kommun avseende framtiden för flygplatsområdet vid Bromma flygplats. Inriktningen för förhandlingen bör vara att tydliggöra framtida markanvändning av området samt att klarlägga kostnaden för en framtida sanering av marken inom flygplatsområdet.*

Länsstyrelsens kommentar

Det är viktigt att eventuella avtal om markens utnyttjande tecknas med förbehåll för den offentligrättsliga prövningen. Erfarenheter från bland annat Stockholmsförhandlingen respektive Sverigeförhandlingen visar att innehållet i ingångna avtal kan leda till orealistiska förväntningar på efterföljande prövningar enligt PBL och MB. Formella prövningar behöver alltid ske förutsättningslöst och oberoende av vad avtalsparterna eventuellt har kommit överens om.

Energiförsörjning av Arlanda flygplats och flygtrafiken vid flygplatsen

Utredarens förslag

- *Flyget bör, i enlighet med Sveriges klimatmål, vara fossilfritt senast år 2045. För att uppnå detta mål måste klimatarbetet intensifieras. Regeringen bör ta initiativ till att Sverige tar fram en plan för produktion och distribution av fossilfri energi för flygets behov, för att flyget överhuvudtaget ska kunna utvecklas i linje med klimatmålen.*

- *Regeringen bör tillsätta en ”flygbränslekommission” som samlar företrädare från näringsliv, akademi och offentlig sektor och som kan bidra till konkretisering och genomförande av denna plan. Etappmål för svensk storskalig produktion av fossilfritt flygbränsle för att nå klimatmålen bör även tas fram.*

Länsstyrelsens kommentar

Länsstyrelsen delar utredarens slutsatser om att flyget inte utgör något undantag från klimatmålet och att arbetet måste intensifieras för att nå målet om fossilfritt flyg senast år 2045. Vi välkomnar föreslagna initiativ, men vill samtidigt understryka att målet innebär en total omställning på kort tid från relativt blygsamma nivåer av förnybara bränslen. Länsstyrelsen bedömer att efterfrågan på el och biobränsle ökar i hela samhället. Produktionen av energi leder dessutom även den till negativ miljöpåverkan

och konkurrerar med andra samhällsbehov som till exempel livsmedelsförsörjning. Det är därför positivt med en flygbränslekommission, där detta bör vara viktiga utgångspunkter i analysen av tillgången till biobränsle. Även skogens roll som kolsänka behöver beaktas i den diskussionen.

Transport- och infrastrukturförsörjning till och från Arlanda flygplats

Utredarens förslag

- *Regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att utreda behovet av åtgärder för att förstärka kapaciteten i spår- och väginfrastrukturen till och från Arlanda flygplats utifrån ett tillgänglighets- och robusthetsperspektiv. Trafikverket bör även ta hänsyn till samhällsutvecklingen i övrigt som kan påverka behovet av resor och transporter av gods i regionen runt Arlanda flygplats.*

- *Andelen av passagerarna som åker kollektiva färdmedel till och från Arlanda flygplats bör öka till minst 60 procent senast 2030.*

Länsstyrelsens kommentar

Länsstyrelsen har i tidigare sammanhang (dnr 101-65967-2021) gett uttryck för vikten av att förbättra tillgängligheten till och från flyg-platsen. I det avseendet bör de spårbundna förbindelserna prioriteras. Ny infrastruktur, förstärkt kapacitet (t.ex. Märsta station) och att sänkta kostnader för kollektivt resande (genom ett borttagande av passage-avgiften och lägre biljettpriser för Arlanda express) är åtgärder som Länsstyrelsen anser vara nödvändiga.

Länsstyrelsen har i samband med remissen av Nationell plan för transportinfrastrukturen 2022-2033 (dnr 80537-2021) även framfört att det angeläget att bygga vägkapaciteten på väg E4 upp till Arlanda för att möta upp de behov som kommunernas planläggning medför.

Utredarens förslag

- *Regeringen bör initiera en förhandling med A-Train med inriktningen att sänka avgifterna för de passagerare som använder snabbflygtåget.*

- *Regeringen bör i god tid, inför det att avtalet med A-Train löper ut, ta fram en inriktning för hur en fortsatt snabbflygtåg ska kunna bedrivas efter avtalet mellan staten och A-Train löper ut.*

Länsstyrelsens kommentar

Det nuvarande avtalet med A-train och Arlandabanan skapar låsningar kring hur transporterna och tillgängligheten till Arlanda kan utvecklas och optimeras. Med tanke på avtalslängden anser Länsstyrelsen att det är eftersträvansvärt att undersöka möjligheterna till en omförhandling med A-train.

Klimatanpassning inom luftfarten

Utredarens förslag

- *Utredaren föreslår att Swedavia i den fortsatta utvecklingen av Arlanda flygplats bör ta hänsyn till ett förändrat klimat. Flygplatsen bör anpassas för att klara av klimatförändringar och ökade väderrelaterade problem, som annars kan förorsaka reducerad ikapacitet.*

Länsstyrelsens synpunkter

Länsstyrelsens anser att utredningens förslag om klimatanpassning i grunden är bra. Länsstyrelsen vill utöver det betona följande:

Det är av stor vikt att Swedavia tar hänsyn till ett förändrat klimat i den fortsatta utvecklingen av Arlanda. Det bör göras tydligt att klimat-förändringarna och konsekvenser som skyfall eller extremt höga temperaturer inte bara leder till en reducerad kapacitet utan även utgör en risk för resenärer och medarbetare och att detta behöver vägas in i analysen. Utredaren beskriver inte hur Swedavia mer formellt ska fås att arbeta med klimatanpassning (”bör ta hänsyn till”). Länsstyrelsen anser att regeringen ska ge Swedavia i uppdrag att tydliggöra att bolaget ska ta hänsyn till ett förändrat klimat. I styrningen bör framgå att Swedavia ska utveckla ett strukturerat och systematiskt arbete för anpassning av sin verksamhet till klimatförändringarna. I det bör ingå löpande klimat- och sårbarhetsanalyser för att fånga upp såväl existerande som nya risker.

Åtgärder utifrån ett beredskaps- och totalförsvarsperspektiv

Utredarens förslag

- *Regeringen bör ge ett gemensamt till flera myndigheter, bland annat Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsberedskap (MSB), att tillsammans med berörda aktörer analysera behovet av tillgäng-lighet och redundans i ett beredskaps- och totalförsvarsperspektiv för luftfart och flygplatser i Stockholmsområdet.*

Länsstyrelsens kommentar

Länsstyrelsen är positiv till att ett uppdrag ges till berörda myndigheter att analysera luftfart och flygplatser i Stockholmsområdet ur ett beredskaps- och totalförsvarsperspektiv. Länsstyrelsen ska minska sårbarheten i samhället, bevaka att beredskapshänsyn tas i samhälls-planeringen och behöver ha goda förutsättningar för att vid höjd beredskap uppnå största möjliga försvarseffekt i länet. I ett eventuellt regeringsuppdrag är Länsstyrelsen därför en viktig samverkanspart, tillsammans med vissa beredskapsansvariga myndigheter inom framför allt beredskapssektorn Transporter.

De som medverkat i beslut

Beslutet har fattats länsöverdirektör Åsa Ryding med handläggare Susann Sass Jonsson som föredragande. I ärendets beredning har även tf samhällsbyggnadsdirektör Helena Remnerud, tillväxtdirektör Anna Conzen, tf rättsdirektör Helene Munkner samt miljödirektör Johanna Lindgren medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.